

تعاملات میان رشته‌ای در روابط بین الملل

(مجموعه مقالات)

به کوشش: دکتر مهدی ذاکریان
عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی
واحد علوم و تحقیقات تهران

پژوهش و معاضات اجتماعی و فرهنگی
دانشگاه امام خمینی (ره) تهران

پژوهشگاه مطالعات فرهنگی و اجتماعی
وزارت علوم، فرهنگ و آموزش عالی

تعاملات میان رشته‌ای در روابط بین الملل

نشر مهدی ذاکریان

ناشر: پژوهشگاه مطالعات فرهنگی و اجتماعی

ویراستار علمی: دکتر سید عبدالامیر نبوی

طرح جلد: سید علی اسکاتر

چاپ دیجیتال: نشر

چاپ اول: ۱۳۹۴

تیراژ: ۲۰۰

قیمت: ۱۳۲۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۹۹۶-۴۰۰-۰

نشانی: تهران، خیابان پاسداران، خیابان شهید مصطفی زاده (میدان خورشید)، شماره ۱۲۴، تلفن: ۲۲۵۷۰۷۷۷

سایت: www.iscs.ac.ir

پست الکترونیکی: info@iscs.ac.ir

کلیه آثار این پژوهشگاه در جهت ایجاد فضای آزاد علمی و نظر شخص نویسندگان محترم آن است و لزوماً مورد تأیید پژوهشگاه نیست.

سرشناسه: ذاکریان، مهدی، ۱۳۴۷ -، گردآورنده

عنوان و نام پدیدآور: تعاملات میان رشته‌ای در روابط بین الملل (مجموعه مقالات به کوشش مهدی

ذاکریان؛ ویراستار علمی سید عبدالامیر نبوی.

مشخصات نشر: تهران: پژوهشگاه مطالعات فرهنگی و اجتماعی، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۲۶۴ ص: ۵/۱۴×۲۱/۵ س.م.

شابک: 978-600-6996-40-0

یادداشت: کتابنامه

موضوع: روابط بین المللی -- مقاله‌ها و خطابه‌ها

شناسه افزوده: پژوهشگاه مطالعات فرهنگی و اجتماعی

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۴ ۷۲/۲۴۲ JZ

رده بندی دیویی: ۳۲۷

شماره کتابشناسی ملی: ۴۰۰۶۷۰۴

فهرست

- ۷ دیباجه پژوهشکده
- ۹ مقدمه / مهدی ذاکریان
- ۱۱ روابط بین الملل به عنوان موضوعی میان رشته‌ای «جامعه‌شناسی و روابط بین الملل» / احمد نقیب‌زاده
- ۳۱ یار دادیم میان رشته‌ای حقوق بین الملل و روابط بین الملل: یک بررسی سیستمی / مرید آزادبخش
- ۸۳ جهانی شدن و رشته روابط بین الملل / امیر محمد حاجی یوسفی
- ۱۲۱ اقتصاد و روابط بین الملل / مهدی خوشخطی
- ۱۴۷ روابط بین الملل میان رشته‌ای، نظریه بن فکنی رندانه و استراتژی جهان وطن گرایی میهنی / حسین سیف
- ۱۹۹ کارآمدی روش‌های آموزش و پژوهش نظری و کاربردی روانشناسی بر روابط بین الملل / مهدی ذاکریان
- هم‌پیوندی دیسپلین‌های علمی با مدل‌های شبیه‌سازی در روابط بین الملل: کارآمدی محتوایی و تحول عملی
- ۲۲۹ / مهدی ذاکریان
- ۲۴۵ انتخابات آمریکا: پدیده‌ای سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و شخصیتی / حسین دهشیار

دیباچه پژوهشکده

بشریت قرن بیستم، اساس تلاش کرده تا سیاست جهانی و عرصه روابط بازیگران آن را درک کند. در بستر آن در طول تاریخ، تحولات مهمی را تجربه نموده است. در همین مسیر، در سال ۱۹۱۹ و در چارچوب یک کرسی به نام وودرو ویلسون در دانشگاه ابریستویت (ولز) رشته روابط بین‌الملل شکل گرفت؛ دیوید نیو، بیان‌گذار این دانشکده که خود یک صنعت‌گر بود، معتقد بود دانشگاهیان با مطالعه علمی می‌توانند دلایل مشکلات سیاسی جهان را کشف و به سیاست‌مداران در اتخاذ تصمیماتی براساس علم کمک کنند.

برای شناخت روشمند پدیدار چندساحتی روابط بین‌الملل، محدوده‌ای از مفاهیم مرتبط با فرد تا جهان پیرامون را باید در نظر گرفت. در واقع رشته روابط بین‌الملل همواره به دلیل بسط چارچوب‌ها و مرزهای تعریف و تجویز، خود را با مواد فکری تاریخ، حقوق بین‌الملل، فلسفه، جغرافیا، جامعه‌شناسی، انسان‌شناسی، جرم‌شناسی، روانشناسی، مطالعات جنسیت، مطالعات فرهنگی، فرهنگ‌شناسی، مهندسی و اقتصاد درآمیخته است تا بتواند به هدف درک مسائلی همچون جهانی‌شدن، امنیت بین‌المللی، پایداری زیست‌محیطی، گسترش سلاح‌های هسته‌ای، ملی‌گرایی، توسعه

اقتصادی جهانی، تروریسم و جرائم سازمان یافته، امنیت انسانی، مداخله خارجی و حقوق بشر برسد. بنابراین اکنون اندیشیدن و بررسی مسائل موردعلاقه رشته روابط بین الملل، بدون توجه به قواعد اصولی دیگر حوزه های دانش بشری امکان پذیر نیست. از این رو این رشته از حیث هستی شناختی، معرفت شناختی و روش شناختی به دلیل ماهیت مسائلی که به آن می پردازد و نیز نحوه ورود به مطالعه و پژوهش، مطالعه ای میان رشته ای محسوب می شود و رویکرد پژوهش مدار آن در مسیر روان و روشمند کردن فهم موضوعات ان ابعاد گوناگون گام برمی دارد تا در نهایت درکی منطقی از روابط و تعاملات در سطوح مختلف منطقه ای و بین المللی به دست آید.

با توجه به اهمیت روزافزون پژوهش در رشته روابط بین الملل که نقش مهمی در مطالعات علمی، فنارهای بازیگران سیاست جهانی دارد، پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی که همواره تلاش کرده است با توجه به اهمیت حوزه مطالعات بین رشته ای، منابع آن را از تألیف تا ترجمه بسط دهد، اثر حاضر را در آستانه صدمین سال تأسیس دانشگاهی رشته روابط بین الملل تقدیم صاحب نظران می کند امید آنکه این اثر بتواند بخشی از نارسایی های مطالعاتی را تکمیل کند و پژوهشگران و علاقمندان را به سوی یافتن بخش های کمترتوجه شده، این حوزه مطالعاتی رهنمون سازد.

مقدمه

گاه هیجان و آیرانیان برای نوآوری و بداعت سبب ساز رویارویی با پرسش های انسانی می شود. پاسخ همین پرسش ها نیز راه را برای پژوهشگر ایرانی به منظور بررسی و مطالعات بیشتر می گشاید. برای من و همکارانم هنگامی که با پیشنهاد پژوهش در مطالعات فرهنگی و اجتماعی برای پژوهش در زمینه میان رشته ای بودن روابط بین الملل روبه رو شدیم، بررسی موضوع همراه با ابهام، ولی انجام آن بسیار دشوار به نظر می رسید. از همین روی تقسیم کاری میان خود انجام داده و هر یک از همکاران با توجه به تخصص خویش بخشی از موضوع را مورد پژوهش قرار داد. در جریان و مسیر پژوهش، دشواری کار و رویارویی با پرسش های انسانی در پی تازه ای به روی ما گشود که قطعاً پژوهش های آتی دیگر همکاران می تواند سبب ساز دستیابی به یافته های ارزشمندتری در موضوع میان رشته ای بودن روابط بین الملل شود.

این کتاب، تعاملات میان رشته ای در روابط بین الملل را در دو بخش نظری و کاربردی مورد بررسی قرار داده است؛ هرچند بیشتر فصل های کتاب، مربوط به حوزه فکری بحث است. حقوق، روانشناسی، شبیه سازی، جامعه شناسی، جهانی شدن و اقتصاد به عنوان دانش های میان رشته ای با روابط بین الملل مورد بررسی قرار گرفته و تناسب ها و تراحیم های آنها با دانش روابط بین الملل بررسی شده است.

در بخش کاربردی با تکیه بر پرونده پژوهشی به موضوع میان‌رشته‌ای بودن روابط بین‌الملل پرداخته شده است. در این زمینه ترکیه، عراق و امریکا به‌عنوان پرونده‌های مورد پژوهش در حوزه میان‌رشته‌ای روابط بین‌الملل مطرح و دستاوردهای علمی در این زمینه ارائه شده است. آنچه نگارنده از مجموعه این مطالب و مطالعات به‌دست آورده و در اختیار خوانندگان گرامی قرار داده است، این نکته ارزنده است که دانش روابط بین‌الملل سودای وام‌گیری و بهره‌گیری از بسیاری رشته‌ها دارد و بدون شناخت دیگر دانش‌ها در این حوزه نمی‌توان کامیاب بود. از همین روی مطالعه این کتاب کمک بزرگی به پژوهشگران و اندیشمندانی است که دل به شناخت عمیق‌تر این رشته علمی دارند.

در این مسیر همکاران خوب و دانشمندم با من همراهی کردند که از همه آنها سپاسگزارم. به‌بیشتر دل‌مشغولی و نقد و یادآوری مسیرهای درست در موضوع پژوهش از سوی آقایان دکتر محمود منشی‌پوری، دکتر سید حسین سیف‌زاده، دکتر امیرمحمد حاجی‌یوسفی و دکتر احمد تقی‌زاده را ارج می‌نهم. آنان با شور و گشایش روی خود نقدهای تندوتیز را از یاد نمی‌بردند.

در پایان بر خود واجب می‌بینم از دوست و همکار دانشمندم آقای دکتر سید عبدالامیر نبوی سپاسگزاری نمایم. ایشان همیشه از آغاز تا پایان راه با روی خندان و با صبر و حوصله همراه و در کنار من بوده. توصیه‌های علمی ایشان همراه با توجیه طرح و شناساندن دقیق موضوع در پیشرفت این طرح بسیار مؤثر واقع شد.